

Sygnatura akt II C 944/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2015 r.

Sąd Okręgowy w Łodzi, w II Wydziale Cywilnym,

w składzie: Przewodniczący: S.S.O. Ewa Steckiewicz – Ochocka

Protokolant: sekr. sąd. Katarzyna Loska

po rozpoznaniu w dniu 29 października 2015 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa W. S. i K. S.

przeciwko (...) S.A. Oddział Ł. – Miasto

o zapłatę

1. zasądza od (...) S.A. Oddział Ł. – Miasto solidarnie na rzecz W. S. i K. S. kwotę 1.374 zł (jeden tysiąc trzysta siedemdziesiąt cztery złote) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 2 marca 2013 roku do dnia zapłaty;

2. oddala powództwo w pozostałej części;

3. nie obciąża powodów kosztami procesu od oddalonej części powództwa, w tym kosztami zastępstwa procesowego pozwanego.

Sygnatura akt II C 944 / 14

UZASADNIENIE

W. S., Z. S. i K. S. w pozwie z dnia 8 października 2012 r., wnieśli o zasądzenie od (...) S.A. Oddział Ł. – Miasto w Ł. kwoty 139.500 zł tytułem odszkodowania za 10- letnie bezumowne korzystanie z działki nr (...) w położonej w miejscowości W. należącej od 1993 r. do powodów i ustanowienie na rzecz pozwanego odpłatnej służebności przesyłu na przedmiotowej nieruchomości. /pозew k. 2-3/

Postanowieniem z dnia 9 października 2012 r. Sąd Okręgowy w Łodzi wyłączył do odrębnego rozpoznania i rozstrzygnięcia oraz zarządził oddzielną rozprawę w sprawie roszczeń powodów przeciwko pozwanemu o ustanowienie służebności. /postanowienie k. 20/

Pismem procesowym z dnia 7 lutego 2013 r. strona powodowa doprecyzowała, że domaga się zasądzenia od pozwanego kwoty 139.500 zł solidarnie na rzecz wszystkich powodów. /pismo procesowe k. 43/

Pozew został pozwanemu doręczony w dniu 1 marca 2013 r. /potwierdzenie odbioru k. 47/

Pozwany (...) S.A. z siedzibą w Ł. Oddział Ł. – Miasto w Ł. w odpowiedzi na pozew z dnia 27 marca 2013 r. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwany podniósł zarzut zasiedzenia służebności z dniem 1 stycznia 1990 r. na rzecz przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) w zakresie korzystania z gruntów pod tym urządzeniem przesyłowym. Zdaniem pozwanego prawo to zostało przeniesione następnie na rzecz (...) S.A., a w 2007 r. na (...) Sp. z o.o., której bezpośrednim sukcesorem jest pozwany. /odpowiedź na pozew k. 48-50/

Wyrokiem z dnia 24 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił powództwo W. S., Z. S. i K. S. przeciwko (...) S.A. Oddział Ł. – Miasto o zapłatę 139.500 zł i nie obciążył powodów kosztami procesu. /wyrok k. 135/

W dniu 16 września 2013 r. powodowie wnieśli apelację, zaskarżając wyrok w całości. /apelacja k. 145-146/

Postanowieniem z dnia 8 października 2013 r. Sąd odrzucił apelację powoda Z. S., jako nieopłaconą w terminie wyznaczonym przez Sąd. /postanowienie k. 150/

Sąd Apelacyjny w Łodzi rozpoznając apelację pozostałych powodów K. S. i W. S. od przedmiotowego wyroku w dniu 23 kwietnia 2014 r. w sprawie o sygn.. akt I ACa 1353/13 uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego. W uzasadnieniu Sąd Odwoławczy wskazał, iż Sąd I instancji przyjmując błędnie, że pozwany nie ma legitymacji biernej i oddalając wyłącznie w oparciu o tę okoliczność żądanie wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości powodów w zakresie obejmującym linię kablową, nie rozpoznał istoty sprawy. Sąd Apelacyjny podkreślił, że Sąd Okręgowy nie przeanalizował w odniesieniu do tej części żądania przesłanek wynikających stanowiących podstawę żądania wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości przez posiadacza samoistnego lub zależnego. Sąd II instancji zlecił Sądowi Okręgowemu ustalenie zakresu wykorzystania nieruchomości powodów przez pozwanego w związku z przebiegiem podziemnej linii kablowej, a następnie zaś wysokości związanego z tym wynagrodzenia, jako że od zakresu wykorzystywania nieruchomości powodów przez przedsiębiorstwo zależeć będzie wysokość wynagrodzenia. Dla ustalenia wysokości wynagrodzenia konieczne będzie dopuszczenie dowodu z opinii biegłego stosownej specjalności, a w przypadku braku stosownego wniosku ze strony procesu, Sąd może taki dowód dopuścić z urzędu. /wyrok k. 165; uzasadnienie k. 166-170 odw./

Na rozprawie w dniu 23 stycznia 2015 r. strona powodowa rozszerzyła powództwo, domagając się zasądzenia odsetek od żądanej kwoty od dnia wytoczenia pozwu do dnia zapłaty. /protokół k. 276 czas nagrania 00:01:17/

Na rozprawie w dniu 29 października 2015 r. strony podtrzymały swoje dotychczasowe stanowiska w sprawie. /okoliczność bezsporna/

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

Małżonkowie W. S. i Z. S. nabyli w dniu 22 września 1993 r. w drodze umowy sprzedaży niezabudowaną nieruchomość gruntową o powierzchni 1.214 m² położoną w miejscowości W. (...), oznaczoną numerem działki (...), a obecnie po zmianie oznaczeń ewidencyjnych numerem 311, dla której Sąd Rejonowy w Zgierzu prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). /odpis księgi wieczystej k. 5-7; przesłuchanie powódki W. S. k. 108 odw. w zw. z k. 133 – 00:03:36; wypis z rejestru gruntów k. 128/

Na działce posadowione były drzewa owocowe, a nadto przebiegała napowietrzna linia energetyczna 15 kV oraz podziemny kabel. W dacie zakupu nieruchomości powodowie nie wiedzieli o istnieniu podziemnej linii kablowej. Dowiedzieli się w 1994 r., kiedy odmówiono im wydania pozwolenia na budowę z uwagi na przebieg tej linii przez działkę. Powodowie chcieli wybudować na tej działce domek całoroczny. /akt notarialny k. 99-101; przesłuchanie powódki W. S. k. 108 odw. w zw. z k. 133 – 00:03:36 i 00:09:24/

Istniejące linie energetyczne wykluczają możliwość wybudowania domu na przedmiotowej nieruchomości, dokonania przyłączy sanitarnych, czy też posadzenia roślin. /przesłuchanie powódki W. S. k. 133 – 00:03:36/

Energetyczna linia napowietrzna 15 kV została wybudowana w 1969 r. w ramach projektu elektryfikacji K. W.. /projekt k. 55; dokumentacja techniczno – prawna k. 56-58/

Przebiega ona przez działkę powodów w odległości 12 metrów od granicy przy szerokości działki wynoszącej 40 m. W normalnym użytkowaniu przeszkadza przede wszystkim podziemna linia kablowa. /przesłuchanie powódki W. S. k. 133 – 00:03:36/

Podziemny kabel przechodzący przez nieruchomość powodów został zainstalowany w 1989 r. i nie stanowi własności pozwanego. Podziemna linia kablowa wykorzystywana jest przez pozwanego do dystrybucji energii elektrycznej do odbiorców (na podstawie umów zawartych z tymi odbiorcami) i w tym celu została podłączona do linii napowietrznej. Linie te są ze sobą integralnie połączone. /zeznania świadka M. K. k. 107 odw.-108/

Budowę tej podziemnej linii kablowej sfinansowali właściciele sąsiednich nieruchomości działek: o nr (...)o nazwisku O.; o nr (...)o nazwisku B. oraz o nr (...) o nazwisku G.. Osoby te nigdy nie zwróciły się do pozwanego o przejęcie na własność przedmiotowej podziemnej linii kablowej. /przesłuchanie powódki W. S. k. 108odw.-109 w zw. z k. 133 – 00:03:36; dokumentacja techniczna dotycząca podziemne linii k. 111-126/

Pas bezumownego korzystania z części nieruchomości dotyczącej podziemnego kabla, pokrywa się z pasem eksploatacyjnym sieci kablowej niskiego napięcia 0,4 kV, który wynosi 1 m tj. po 0,5 m z każdej strony kabla. Długość linii kablowej przebiegającej przez działkę powodów wynosi 63 m. /opinia biegłej rzeczoznawcy majątkowej Z. T. k. 293 i 295 odw.; pismo (...) K. 327; MAPY K. 304-305/

Małżonkowie S. dokonali przyłącza swojej nieruchomości do istniejącej dystrybucyjnej sieci energetycznej na podstawie warunków z dnia 28 grudnia 2000 r. i od 2001 r. mają z pozwanym zawartą umowę o dostarczanie energii. /warunki k. 102-103 i k. 105-106 i szkicu k. 104; zeznania świadka M. K. k. 108/

Umową darowizny z dnia 4 sierpnia 2008 r. małżonkowie S. darowali swojemu synowi K. S. udział $\frac{3}{4}$ własności w przedmiotowej nieruchomości czyniąc go jej współwłaścicielem. /odpis księgi wieczystej k. 5-7; wypis z rejestru gruntów k. 128/

Pracownicy pozwanego (...) S.A. (...) Miasto wchodzi na nieruchomość powodów celem dokonania konserwacji i przeglądu linii energetycznej. Powodowie nie czynili żadnych utrudnień w dostępie do przedmiotowej linii napowietrznej. /przesłuchanie powódki W. S. k. 108 odw.-109 w zw. z k. 133 – 00:03:36/

Wartość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu, stanowiącego część działki nr (...) o powierzchni 63 m², zajętej przez podziemne przewody sieci elektroenergetycznej niskiego napięcia (0,4 kV) wraz z pasem technologicznym, niezbędnym do ich prawidłowej eksploatacji, wynosi w kolejnych latach analizy:

Lp.	Okres od-do	Wysokość wynagrodzenia [zł] -Wbk-
1	08.10.2002-31.12.2002	28
2	01.01.2003-31.12.2003	113
3	01.01.2004-31.12.2004	113
4	01.01.2005-31.12.2005	113

5	01.01.2006-31.12.2006	113
6	01.01.2007-31.12.2007	113
7	01.01.2008-31.12.2008	176
8	01.01.2009-31.12.2009	176
9	01.01.2010-31.12.2010	176
10	01.01.2011-31.12.2011	145
11	01.01.2012-08.10.2012	108

/opinia biegłej rzeczoznawcy majątkowej Z. T. k. 295 odw./

W opinii przyjęto zasady dotyczące wyceny wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w oparciu o standard zawodowy rzeczoznawców majątkowych. Przyjęto pas gruntu niezbędny pozwanemu do korzystania z urządzeń podziemnych na 1 metr. Jest to wielkość która jest potrzebna do ewentualnych napraw i konserwacji urządzeń znajdujących się pod ziemią. Z uwagi na to, że urządzenie jest posadowione pod ziemią w kanale o szerokości około 90 centymetrów, nie zachodzi możliwość wyznaczenia stref ochronnych, bowiem nie występuje promieniowanie./ ustna opinia biegłej rzeczoznawcy majątkowej Z. T. protokół rozprawy z dnia 29.10.15- 00: 03: 13- 00:21:15/

W chwili przeprowadzania projektu elektryfikacji Przedsiębiorstwo Zakład (...) wchodziło początkowo w skład Zakładów (...) w W., a następnie od 12 sierpnia 1975 r. było jednostką Centralnego Okręgu Energetycznego w W.. Od 1 lutego 1989 r. było już samodzielnym podmiotem posiadającym osobowość prawną i wyposażonym w składniki mienia pozostałe po zlikwidowanym Centralnym Okręgu. Aktem notarialnym z dnia 12 lipca 1993 r. przekształcono Zakład (...) w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa. /zaświadczenie k. 59; kserokopie zarządzeń k. 60-63; akt notarialny k. 64-70/

W dniu 30 czerwca 2007 r. doszło do aportowego zbycia części przedsiębiorstwa spółki, w tym przysługujących służebności na rzecz (...) Sp. z o.o. (ze zmienioną nazwą od 2008 r. na (...) Sp. z o.o.), której następcą prawnym po połączeniu w dniu 31 sierpnia 2010 r. jest (...) S.A. z siedzibą w L.. /kserokopia umowy k. 71-76/

Małżonkowie W. i Z. S. utrzymują się z emerytur, przy czym powódka uzyskuje 725 zł miesięcznie, natomiast jej mąż - 1.120 zł miesięcznie. Powód K. S. ma status osoby bezrobotnej bez prawa do zasiłku. /przesłuchanie powódki W. S. k. 133 – 00::06:39/

Dokonując ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie Sąd oparł się powołanych dowodach z dokumentów, przesłuchaniu powoda, zeznaniach świadka oraz opinii biegłej Z. T., którą należy uznać za wiarygodną, zupełną, logiczną i przejrzystą.

Sąd oddalił wnioski powodów o dopuszczenie dowodów z opinii biegłego wydanych w sprawie o sygn. I Ns 1185/13 Sądu Rejonowego w Zgierzu w postaci opinii z dnia 28 lipca 2014 r. i z dnia 6 stycznia 2015 r., jako nie mających znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszego postępowania, jako że zostały one wydane dla potrzeb innego postępowania,

a w tym procesie Sąd dopuścił dowód z opinii biegłej rzeczoznawcy majątkowej, która określiła wysokość należnego powodowi wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z ich nieruchomości w zakresie zleconym przez Sąd.

Sąd dokonał ustaleń faktycznych na podstawie dowodu z opinii biegłego, uznając iż opinia odpowiada na postawione w tezie dowodowej pytania, jest spójna i rzetelna. Głównym zarzutem powodów było określenie przez biegłą zbyt wąskiego pasa technologicznego na 1 metr.

Należy wyjaśnić różnicę pomiędzy pojęciami stref ochronnych i pasa technologicznego, bowiem te pojęcia często są uznawane za tożsame.

Strefa ochronna to obszar znajdujący się w bezpośrednim sąsiedztwie linii energetycznej zwany inaczej pasem ochronnym lub co nie jest zupełnie tożsame pasem technologicznym, a jego powierzchnia jest z reguły znacznie większa niż powierzchnia pasa energetycznego leżącego bezpośrednio pod napowietrzną linią elektroenergetyczną. Strefa ochronna jest pasem wyłączonym z jakiegokolwiek użytku, na którego obszarze nie dopuszczalna jest jakakolwiek zabudowa, nie powinno się też prowadzić w strefie ochronnej jakichkolwiek prac .

Wyznaczenie strefy ochronnej w pasie przylegającym do linii elektroenergetycznej podyktowane jest koniecznością ochrony ludzi przed działaniem pola elektrycznego i elektromagnetycznego znajdującego się w bliskości przewodów i urządzeń elektroenergetycznych, ochroną ludzi i mienia przed skutkami awarii linii takich jak choćby jej zerwanie, jak również niebezpieczeństwami związanymi z pracą innych urządzeń elektrycznych w tej strefie.

Pas technologiczny natomiast, często utożsamiany ze strefą ochronną konieczny jest dla prawidłowej obsługi linii elektroenergetycznej i jej urządzeń, zapewniając zakładowi energetycznemu - a szerzej przedsiębiorstwu przesyłowemu - możliwość dokonywania okresowych konserwacji linii, jej ewentualnych modernizacji oraz dokonywania napraw w przypadku awarii. We wszystkich tych przypadkach technicy i inżynierowie zakładu energetycznego muszą mieć swobodny dostęp do urządzeń elektroenergetycznych - kabli, słupów, transformatorów i innych jej elementów. Niemal zawsze w takich sytuacjach konieczny będzie także ciężki sprzęt, który musi wjechać w obszar pasa technologicznego i wykonywać tam swoją pracę.

Szerokość strefy ochronnej (i pasa technologicznego) zależy przede wszystkim od przesyłanego linią elektroenergetyczną napięcia i kształtuje się od kilku metrów - dla linii niskich napięć - do kilkudziesięciu metrów dla linii wysokich napięć, przy czym występuje zależność - im wyższe napięcie tym większy obszar strefy ochronnej.

Dla dochodzenia odszkodowań za bezumowne korzystanie z nieruchomości i ustanowienia służebności przesyłu za opłatą, szerokość pasa ochronnego nie jest jednoznacznie określona w żadnej normie prawnej, co skutkuje koniecznością określania jej na podstawie logicznego wnioskowania opartego o szereg różnych przepisów.

W wielu przypadkach szerokość pasa technologicznego została określona w warunkach budowlanych ustalanych dla konkretnej linii energetycznej, w oparciu o wskazane przepisy znajdujące się w odpowiednich normach, z których najważniejsze to:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów. Dz. U. Nr 192, poz. 1883.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2004 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Dz. U. Nr 178, z dnia 13 sierpnia 2004 r., poz. 1841.
- Norma PN-E-05100-1:2000. Elektroenergetyczne linie napowietrzne. Projektowanie i budowa. Linie prądu przemiennego z przewodami roboczymi gołymi.
- Norma PN-76/E-05125. Elektroenergetyczne i sygnalizacyjne linie kablowe. Projektowanie i budowa.

Żadna ze wskazanych wyżej norm nie jest bezwzględnie obowiązująca dla określenia odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości i dlatego biegła prawidłowo postąpiła dokonując własnych ustaleń w zakresie obszaru niezbędnego do prowadzenia prac i ochrony przed polem elektromagnetycznym.

Sąd Okręgowy zważył co następuje :

Powództwo podlegało częściowemu uwzględnieniu.

Strona powodowa w niniejszym postępowaniu domagała się zasądzenia od pozwanego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów.

Roszczenie to wynika z przepisów art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 2 k.c. i art. 230 k.c., które dają podstawę do domagania się przez właściciela rzeczy od jej samoistnego posiadacza (odpowiednio zaś - od jej posiadacza zależnego) w złej wierze zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z owej rzeczy.

Możliwość dochodzenia powyższego wynagrodzenia przez właściciela nieruchomości od posiadacza w złej wierze służebności przesyłu, i to niezależnie od zgłoszenia roszczenia określonego w art. 222 k.c., była przedmiotem rozbieżnych ocen w literaturze prawniczej i orzecznictwie. Ostatecznie przeważał pogląd, iż właścicielowi przysługuje roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie przez posiadacza służebności w złej wierze z należącej do niego nieruchomości, niezależnie od zgłoszenia roszczenia określonego w art. 222 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010 r., sygn. II CSK 444/09, opubl. w LEX nr 578038).

Powodowie są właścicielami przedmiotowej nieruchomości nabywając ją w drodze umowy sprzedaży, a w przypadku K. S. umowy darowizny. Pozwany od momentu wybudowania wskazanej napowietrznej 15 kV jak i podziemnej linii kablowej jest posiadaczem tejże nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, albowiem na nieruchomości powodów są usytuowane urządzenia służące do doprowadzania energii elektrycznej (art. 49 § 1 k.c.), z których pozwany przedsiębiorca może korzystać zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (art. 305¹ k.c.).

Odrębnego omówienia wymaga żądanie powodów dotyczące wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z ich nieruchomości przez pozwanego w związku z przeprowadzeniem w 1989 r., na gruncie obecnie do nich należącym, podziemnej linii kablowej, jak i posadowienia w 1969 r., linii napowietrznej średniego napięcia 15 kV.

Jak wynika z dokonanych ustaleń faktycznych podziemna linia została wybudowana przez sąsiadów powodów i jej własność nie została przekazana pozwanemu, aczkolwiek została przyłączona do istniejącej sieci energetycznej pozwanego i nie ma podstaw, aby powodom, jako współwłaścicielom nieruchomości obciążonej, odmawiać wynagrodzenia. Posadowienie tych urządzeń przesyłowych jest trwałe, ale nie nieodpłatne. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 stycznia 2010 r. w sprawie III CZP 116/09, Lex nr 537076. Nie ma przy tym znaczenia, czy pozwany był właścicielem, czy też posiadaczem podziemnej linii kablowej. Roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy przysługujące właścicielowi wobec posiadacza samoistnego czy to zależnego należy do tzw. roszczeń uzupełniających roszczenie windykacyjne właściciela rzeczy. Zgodnie z przytoczonym art. 222 k.c. roszczenie windykacyjne przysługuje właścicielowi przeciwko osobie, która bez podstawy prawnej włada faktycznie jego rzeczą. Czynn timerialnie legitymowany jest więc tu wyłącznie właściciel, a biernie legitymowany ten, kto bez podstawy prawnej faktycznie włada jego rzeczą, a zatem posiadacz samoistny bądź zależny. Natomiast ustalenie, komu przysługuje prawo własności nie ma żadnego znaczenia dla żądania powodów opartego na art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 2 k.c., gdyż innym zagadnieniem prawnym jest ustalenie własności posadowionych urządzeń, a innym ustalenie odpowiedzialności cywilnej pozwanego związanej z wykorzystywaniem tej części nieruchomości powodów.

W świetle art. 49 § 1 KC urządzenia przesyłowe i pomocnicze, o ile wchodzi w skład przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym (art. 55¹ KC, od czasu nowelizacji KC z 2003 r. należy raczej mówić o własności lub innym prawie pozwalającym na korzystanie z tych urządzeń), nie stanowią części składowych nieruchomości, nawet jeżeli są z nią są trwale związane (jakby wynikało z zasady superficies solo cedit, zob. art. 47 i 191 KC). Urządzenia te zwykle są

własnością przedsiębiorcy prowadzącego działalność w ramach przedsiębiorstwa, w którego skład wchodzi. Nie jest to jednak konieczne, uprawnionemu bowiem może także przysługiwać do nich inny tytuł.

W tym wypadku podziemna linia kablowa została fizycznie połączona z inną linią napowietrzną i w ten sposób włączona do sieci, stając się częścią przedsiębiorstwa. Pozwany korzysta z tej linii przy prowadzeniu swojej działalności polegającej na dostarczeniu energii elektrycznej do odbiorców, a tym samym linia ta przestała być częścią składową nieruchomości powodów. To pozwany w tym zakresie korzysta z nieruchomości powodów, nie wykazując jednocześnie, aby posiadał tytuł prawny do korzystania z niej, a zatem jest on posiadaczem służebności w złej wierze.

Skoro zasada, na jakiej powodowie dochodzą roszczeń z tytułu wynagrodzenia za korzystanie przez okres 10 lat wstecz od daty wytoczenia powództwa (tj. od 8 października 2002 r. do 8 października 2012 r.) z należącej do nich nieruchomości w zakresie podziemnej linii kablowej, znajduje podstawę w obowiązujących przepisach prawa, zaś uszczuplenie prawa własności przez wykonywanie służebności usprawiedliwia, co do zasady, żądanie odpowiedniego ekwiwalentu, kwestią wymagającą rozważenia jest wysokość uzasadnionego wynagrodzenia, jakie im przysługuje.

Sąd Okręgowy podziela, prezentowany również w orzecznictwie Sądu Najwyższego, pogląd, zgodnie z którym posiadanie służebności gruntowej, obecnie zdefiniowanej w art. 305¹ k.c. jako służebność przesyłu, przybiera taką postać, że nie pozbawia w zupełności faktycznego władztwa właściciela nad nieruchomością obciążoną. Dlatego kryteria ustalania wysokości wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości, oparte na układzie odpowiednich cen rynkowych właściwych dla najmu lub dzierżawy gruntu - które są adekwatne w sytuacjach, kiedy wynajmujący lub wdzierżawiający zostają zupełnie pozbawieni faktycznego władztwa nad rzeczą- powinny podlegać stosownej modyfikacji. W ramach obiektywnych kryteriów można tu zastosować odpowiednie ceny rynkowe za korzystanie z nieruchomości w zakresie służebności, których wysokość powinna uwzględniać stopień ingerencji w treść prawa własności (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2010 r., sygn. II CSK 444/09).

Stopień ingerencji posiadania strony pozwanej w treść prawa własności nieruchomości powodów jest przede wszystkim określony przez stosunek powierzchni działki, z której korzystanie przez właścicieli jest ograniczone, do pozostałej powierzchni tejże działki.

Zdaniem Sądu dla określenia należnego powodom wynagrodzenia konieczne jest jednak kompleksowe i zbiorcze uwzględnienie obowiązujących przepisów prawa krajowego oraz miejscowego i dopiero na tej podstawie możliwe jest dokonanie oceny, w jakim zakresie posadowiona linia ogranicza prawa powoda i wyłącza możliwość dysponowania daną nieruchomością.

Jeśli chodzi o przyjętą wysokość wynagrodzenia za korzystanie bez tytułu prawnego z części nieruchomości powodów, Sąd oparł się na dowodzie z pisemnej opinii biegłej z zakresu rzeczoznawcy majątkowej Z. L. – T. i na tej podstawie określił jego wysokość.

Wartość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu, stanowiącego część działki nr (...) o powierzchni 63 m², zajętą przez podziemne przewody sieci elektroenergetycznej niskiego napięcia (0,4 kV) wraz z pasem technologicznym, niezbędnym do ich prawidłowej eksploatacji za okres od 8 października 2002 r. do 8 października 2012 r. wynosi łącznie 1.374 zł.

Należy wskazać, iż sąd był związany podstawami faktycznymi powództwa i zgłoszonymi żądaniem w oparciu o art. 320kpc. Powyższe oznacza, iż w braku zgłoszenia żądania waloryzacji świadczenia za okresy przeszłe, możliwym było zasądzenie tylko kwot nominalnych wynikających z opinii biegłego.

Uwzględniając powyższe Sąd uznał za zasadną kwotę 1.374 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów przez pozwanego w latach 8 października 2002 r. – 8 października 2012 r. w zakresie podziemnej linii kablowej i zasądził od pozwanego w punkcie 1 sentencji wyroku kwotę 1.374 zł solidarnie na rzecz powodów (W. S. i K. S.).

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c. uwzględniając datę doręczenia pozwanym odpisu pozwu tj. 1 marca 2013 r. Powodowie domagali się zasądzenia odsetek od dnia wytoczenia powództwa, jednakże nie wykazali, aby dokonali skutecznie przedsądowego wezwania pozwanego do zapłaty, a tym bardziej w jakiej kwocie, a zatem należne odsetki należy liczyć od dnia następnego pod dniu doręczenia odpisu pozwu pozwanemu tj. 2 marca 2013 r. do dnia zapłaty. Sąd oddalił żądanie powodów o odsetki w pozostałym zakresie.

Przechodząc do rozważań, co do żądania powodów dotyczącego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z ich nieruchomości przez pozwanego na skutek posadowienia w 1969 r., na gruncie obecnie do nich należącym, linii napowietrznej średniego napięcia 15 kV, wskazać przede wszystkim należy, iż Sąd Apelacyjny rozpoznający apelację od wyroku z dnia 24 lipca 2013r. uchylił wyrok w całości i przekazał sądowi okręgowemu sprawę do ponownego rozpoznania, choć z uzasadnienia wynikało, iż Sąd uznał za uzasadnione rozstrzygnięcie dotyczące oddalenia powództwa co odszkodowania za bezumowne korzystanie w związku z posadowieniem linii napowietrznej, wobec tego że doszło w tym wypadku do zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu przez poprzednika prawnego pozwanego, co zostało przyznane przez powodów w uzasadnieniu pozwu.

Dlatego też sąd w składzie niniejszym dzieląc argumentację zarówno sądu rozpoznającego pierwotnie sprawę, jak i Sądu Apelacyjnego w Łodzi, także i w tym zakresie oddalił powództwo.

Zgodnie z dyspozycją art. 292 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c. służebność przesyłu może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. W takim przypadku odpowiednie zastosowanie mają przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie. Pojęcie służebności przesyłu zostało wprowadzone do kodeksu cywilnego ustawą o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw z dnia 30 maja 2008 r. (Dz.U. Nr 116, poz. 731), która weszła w życie 3 sierpnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w szeregu orzeczeń przyjął dopuszczalność zasiedzenia służebności przesyłu na gruncie prawnym obowiązującym przed 3 sierpnia 2008 r., jednakże koniecznym wymogiem ustawowym jest posiadanie samoistnej służebności przez określony czas.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 5 lipca 2012 r. w sprawie IV CSK 606/11 (Legalis) dopuszczalne jest przed prawnym uregulowaniem służebności przesyłu nabycie przez zasiedzenie przez podmiot prowadzący przedsiębiorstwo służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu (podobnie Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 października 2008 r. w sprawie III CZP 89/08).

W uchwale z dnia 22 maja 2013 r. w sprawie CZP 18/13 (Legalis) Sąd Najwyższy potwierdził ponownie, iż przed wejściem w życie art. 305⁽¹⁾ k.c. – 305⁽⁴⁾ k.c. było dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu. Okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305⁽¹⁾ k.c. – 305⁽⁴⁾ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności.

Ustanowienie jak i stwierdzenie na rzecz przedsiębiorcy w drodze zasiedzenia takiej służebności nie wymaga oznaczenia nieruchomości władnącej. Jednak w przypadku orzekania przez sąd przed wejściem w życie nowelizacji Kodeksu cywilnego, wprowadzającej z dniem 3 sierpnia 2008 r. ustawową regulację służebności przesyłu przedmiotem zasiedzenia przez przedsiębiorcę może być tylko służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu, a nie służebność przesyłu. Jeżeli więc termin prowadzący do nabycia służebności w drodze zasiedzenia upłynął przed 3 sierpnia 2008 r., to sąd stwierdza nabycie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jeżeli zaś okres zasiedzenia upływa po tej dacie, to sąd stwierdza nabycie służebności przesyłu. W niniejszej sprawie termin konieczny do zasiedzenia służebności upłynął przed wskazaną datą – 3 sierpnia 2008 r., a zatem w niniejszej sprawie można jedynie rozważać nabycie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Przytoczony przepis art. 292 k.c. jest szczególnym przepisem, w którym ustawodawca w sposób wyraźny dopuszcza możliwość nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie. W przepisie tym została sformułowana specyficzna przesłanka zasiedzenia służebności gruntowej, a w pozostałym zakresie odpowiednie zastosowanie ma regulacja nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie. W związku z wyjątkowym charakterem art. 292 k.c. powinien być on interpretowany restryktywnie zgodnie z zasadą *exceptiones non sunt extendandae*.

Przesłanki nabycia służebności gruntowej są ustalane na podstawie art. 292 k.c. stosowanego wprost oraz na podstawie przepisów o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie (art. 172 i 173 oraz 175 i 176 k.c.) stosowanych odpowiednio. W art. 172 k.c. określone są przesłanki nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie. Z przepisu tego wynika, że jest ono uwarunkowane posiadaniem samoistnym trwającym 20 lat, o ile posiadacz nieruchomości niebędący jej właścicielem nie uzyskał posiadania w złej wierze. Zgodnie z art. 172 § 2 k.c., w przypadku gdy posiadanie nieruchomości zostało uzyskane w złej wierze, nabycie własności przez zasiedzenie następuje po upływie 30 lat. Odpowiednie stosowanie przepisów o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie umożliwia dokonanie modyfikacji przesłanek nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie, niezbędnych z uwagi na odmienny charakter praw nabywanych w wyniku zasiedzenia. Należy odnotować przede wszystkim, że przesłanką nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie jest posiadanie rzeczy, lecz posiadanie służebności wyróżnione w art. 352 § 1 k.c. (tak: K.Zaradkiewicz, [w:] Pietrzykowski, Komentarz 2011, t. I, art. 292, Nb 4 i 6; odmiennie A.Kunicki, [w:] System, t. II, s. 834).

Konkludując powyższe przesłankami nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie są:

- 1) nieprzerwane posiadanie służebności przez właściciela nieruchomości władnącej;
- 2) korzystanie z trwałego i widocznego urządzenia na nieruchomości, która w wyniku nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie stanie się nieruchomością obciążoną;
- 3) upływ czasu, którego długość zależy od dobrej lub złej wiary tego, kto uzyskał posiadanie służebności gruntowej.

Powyższe przesłanki muszą być spełnione kumulatywnie.

W niniejszej sprawie w ocenie Sądu powyższe przesłanki są spełnione łącznie i doszło do zasiedzenia służebności przesyłu przez pozwanego w zakresie urządzeń, które są bez wątpienia trwałymi i widocznymi urządzeniami w postaci napowietrznej linii energetycznej 15 kV. Została także spełniona przesłanka upływu czasu, nawet przy przyjęciu złej wiary, jako że linia została posadowiona w 1969 r. i trzydziestoletni okres upłynął w 1989 r.

W kwestii kwalifikacji władztwa nad nieruchomością cudzą w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej, Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach wskazywał, że „nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, iż posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej kodeks cywilny z 1989 r. nie było posiadaniem w rozumieniu art. 352 §1 k.c. i nie mogło prowadzić do zasiedzenia” (postanowienie SN z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, OSNC 2010, nr 1, poz. 15)

Sąd Okręgowy w pełni podziela przytoczone zapatrywanie, którego skutkiem - wobec upływu wymaganego okresu zasiedzenia - jest przyjęcie w niniejszej sprawie koncepcji nabycia przez stronę pozwaną służebności na gruncie powodów, przez jej zasiedzenie. Podkreślić należy, iż powodowie przyznali w uzasadnieniu pozwu fakt zasiedzenia przez poprzednika prawnego pozwanego owej służebności odpowiadającej w swojej treści służebności przesyłu dotyczącej ich nieruchomości w zakresie napowietrznej linii energetycznej.

Sąd w punkcie 2 sentencji wyroku oddalił powództwo w pozostałym zakresie uznając roszczenie powodów za nieuzasadnione i nieudowodnione tj. co do linii napowietrznej a nadto, co do linii podziemnej w kwocie przewyższającej 1.374 zł.

Orzekając o kosztach postępowania, Sąd miał na uwadze fakt, iż powodowie przegrali proces w 99,01%, a zatem pozwany uległ im w nieznacznym stopniu swojego żądania i należałoby zasądzić na jego rzecz od powodów koszty, uwzględniając treść art. 100 zdanie 2 k.p.c.

Jednakże na podstawie art. 102 k.p.c., Sąd nie obciążył powodów nieuiszczonymi kosztami postępowania, w tym postępowania apelacyjnego, od oddalonej części powództwa, uwzględniając ich trudną sytuację materialną. Małżonkowie W. S. i Z. S. utrzymują się z emerytur w wysokościach odpowiednio 725 zł miesięcznie i 1.120 zł miesięcznie, natomiast K. S. jest osobą bezrobotną bez prawa do zasiłku. Ponadto powodowie mieli podstawy do subiektywnego przekonania o słuszności swoich żądań.